

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 3/2023-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 11C/81/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 11C/81/2016 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I **prikazuje** v konaní sp. zn. 11C/81/2016 **konať** bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Bratislava I **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava I **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **492,31 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. decembra 2022 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhovala prikázať okresnému súdu vo veci konať, priznať jej finančné zadost'účinenie a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou doručenou okresnému súdu 24. októbra 2016 domáha od žalovaného zaplata sumy 526,32 eur s príslušenstvom z titulu neposkytnutia príspevku na úhradu prevádzkových nákladov chráneného pracoviska podľa § 60 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Okresný súd rozsudkom z 24. októbra 2019 žalobu zamietol. Krajský súd v Bratislave na odvolanie sťažovateľky uznesením z 31. marca 2021 rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie s odôvodnením, že okresný súd nesprávne zistil skutkový stav veci. Sťažovateľke bolo 10. októbra 2022 doručené uznesenie okresného súdu zo 14. septembra 2022, ktorým okresný súd rozhodol o zastavení konania. Proti uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka 25. októbra 2022 odvolanie.

3. Sťažovateľka namieta, že okresný súd vo veci koná neefektívne a jeho procesné úkony nesmerujú k právoplatnému skončeniu veci. Konanie na okresnom súde trvá viac ako šesť rokov. Vyjadrenie žalovaného k podanej žalobe jej malo byť doručené až po roku a deviatich mesiacov od podania žaloby.

II.

4. Predseda okresného súdu vo vyjadrení uznal nečinnosť okresného súdu so zacielením na obdobia od 24. decembra 2016 do 1. augusta 2017, od 12. septembra 2017 do 24. mája 2018, od 31. augusta 2018 do 23. júna 2019 a od 13. mája 2021 do 6. marca 2022. Dĺžku konania ospravedlňuje opakovanou zmenou zákonného sudcu (6x), nadmernou zaťaženosťou súdneho oddelenia a fluktuáciou personálneho obsadenia okresného súdu. Tiež ozrejmil, že na nepriaznivú situáciu bolo Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy vykonávajúci správu súdov opakovane upozorňované. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril aj vec prejednávajúci sudca, no vec prejednáva len od jej pridelenia 16. januára 2023, v dôsledku čoho sa nemohol k preskúmvanej veci vyjadriť komplexne a vyjadrenie koncentroval do chronológie procesných úkonov.

III.

5. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto uplatnených práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu

(I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníka [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00].

7. Pri posudzovaní prvého kritéria zložitosti veci je zrejmé, že v danom prípade ide o konanie, v ktorom sa sťažovateľka žalobou domáha zaplatenia sumy 526,32 eur s príslušenstvom z titulu neposkytnutia príspevku na úhradu prevádzkových nákladov chráneného pracoviska. Z pohľadu ústavného súdu teda nejde o konanie, ktoré by sa svojou zložitou z hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho hľadiska vymykalo agende štandardne rozhodovanej okresným súdom.

8. V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by prispeli k vzniku zbytočných prietáhov v namietanom konaní. Sťažovateľke však možno vytknúť, že sa nepokúsila sťažnosťou pre nečinnosť podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov adresovanou predsedovi okresného súdu poukázať na vznik zbytočných prietáhov v namietanom konaní, ktorých existenciu v rámci vyjadrenia k ústavnej sťažnosti sám konštatoval. Uvedené zohľadnil ústavný súd pri výške finančného zadostučinenia. Pri hodnotení tretieho kritéria ústavný súd posudzoval obdobie viac ako šiestich rokov. Na účely hodnotenia dĺžky súdneho konania sa v rámci judikatúry ESLP posudzuje konanie ako jeden celok (rozsudok ESLP z 31. 8. 2018 vo veci Balogh proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 35142/15). Doterajšia dĺžka konania by sama osebe postačovala na konštatovanie neprimeranej dĺžky súdneho konania.

9. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť všeobecného súdu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (III. ÚS 422/2022, III. ÚS 520/2022).

10. Z predloženej chronológie vyplýva, že vo vymedzených obdobiach okresný súd zdĺhavo vyzýval strany konania na vyjadrenie sa k doručeným podaniam (vyjadrenie žalovaného, replika, duplika), k nariadeniu pojednávania došlo po takmer roku od posledného administratívneho úkonu a po takmer desiatich mesiacoch od vrátenia spisu krajským súdom. Okresnému súdu tiež možno pričítať nesústredenú činnosť spočívajúcu v zrušení jeho rozsudku krajským súdom pre nesprávne zistený skutkový stav, čo prispelo k predĺženiu celého namietaného konania.

11. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu možno dedukovať veľmi ťaživú situáciu na súde, ktorý čelí enormnému náporu vecí pri jeho personálnom poddimenzovaní. Predseda okresného súdu až neštandardne uvádza zlyhanie štátu pri dlhodobom podceňovaní situácie na súde, ktorý je celorepublikovo najzaťaženejší s najšpecifickejšou a tiež osobitne zložitou agendou, čo ústavný súd už v minulosti vo vzťahu k neriešeniu problémov tohto súdu podrobil kritike (porov. III. ÚS 366/2022, III. ÚS 558/2022). Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ale nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu.

12. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vec sťažovateľky nebola v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončená. O výške trov konania sa ešte rozhodovanie neskončilo. Kým nie je rozhodnuté o trovách konania, prípad nie je uzavretý (rozsudok ESLP z 28. 6. 2016 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 65302/11). Z uvedeného dôvodu preto ústavný súd prikázal okresnému súdu vo veci konať [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.

13. Sťažovateľka žiadala finančné zadost'učinenie 10 000 eur. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade, v ktorom rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia základných práv sťažovateľky bola nečinnosť a neefektívna a nesústredená činnosť okresného súdu. S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania na okresnom súde, správanie a aktivitu sťažovateľky, význam konania pre sťažovateľku, postup okresného súdu, ako aj skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo v sťažovateľkinej veci právoplatne rozhodnuté, bolo sťažovateľke podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadost'učinenie 2 000 eur. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

14. Sťažovateľka má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 193,50 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 492,31 eur vrátane DPH (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2023

Robert Šorl
predseda senátu